

Munkaképességi index alkalmazás lehetőségei

Dr. Kudász Ferenc

**Nemzeti Munkaügyi Hivatal
Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály**

E-mail cím:

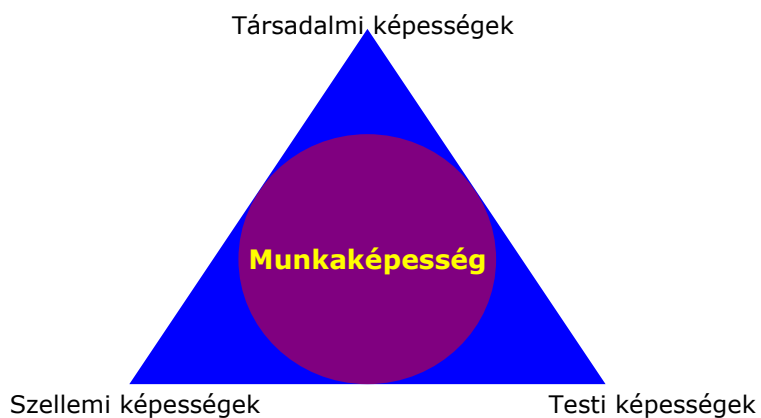
kudasz@omfi.hu

Telefonszám:

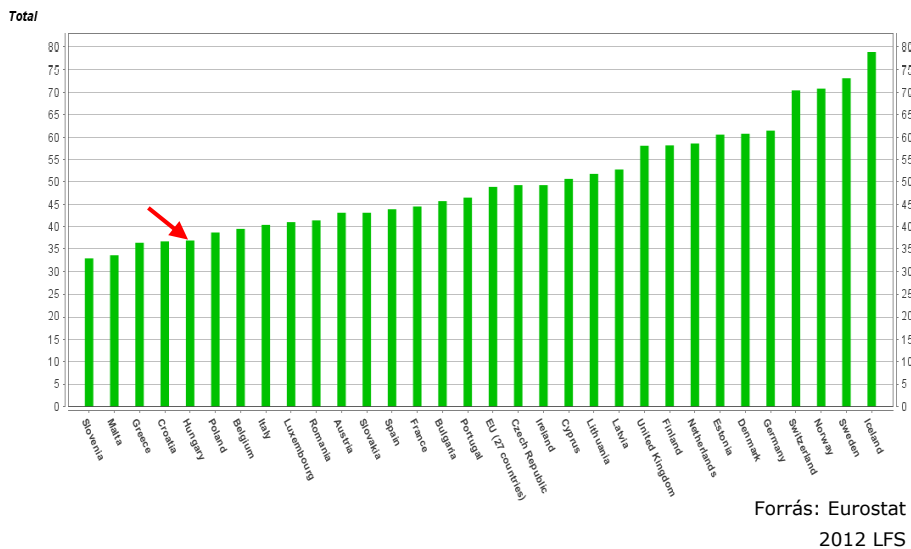
+36-1-459-3086

A munkaképesség

Eredetileg Ilmarinen (1999) szerint a munkaképességet döntően három tényező (képesség, készség) határozza meg:



55-64 éves korúak foglalkoztatottsága



Munkaképességi Index történelmi háttér

A Finn Munkaegészségügyi Intézetben (FIOH) fejlesztették ki a nyolcvanas évek elején.

Első felhasználása egy idősödő önkormányzati dolgozókat vizsgáló hatalmas felmérésben volt, melynek célja a munkaképesség-fejlesztési intézkedések hatásainak lemérése, igazolása.

Eddig 25 nyelvre fordították le és használják világszerte világszerte.

Magyarországon az Index terjesztésének és a felhasználás összehangolásának nem-kizárólagos jogáról az OMFI kötött szerződést.

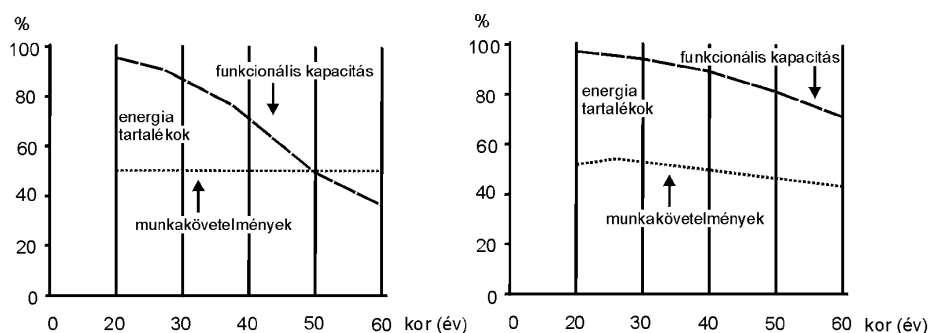
A 2013-as verzió magyar változatát a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya dolgozta ki, s indít országos felmérést.

A Munkaképességi Index alapelve

Rövid kérdőív, melyet kitölthet a dolgozó is.

Értéke előrejelzi, hogy – változatlan feltételek mellett – jelenlegi munkakörében képes lesz-e hosszabb távon megmaradni.

Célja: megőrizni a dolgozót a munkában.



Forrás: Ilmarinen 1999.

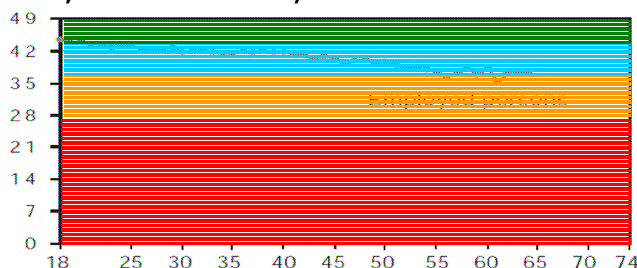
Munkaképességi Index és életkor

A munkaképes korúak többségének végig jó/kiváló a munkaképessége.

A 45 éves kor felettiak 15-30%-ában meredek csökkenésbe kezd a munkaképesség: megbomlik az egyensúly.

11 év múlva 60% rokkantnyugdíjas lett, a „gyenge” (<28 pont) kategóriába tartozók közül.

Veszélyeztetett ágazatok: mezőgazdaság-erdészet, fémipar, közlekedés, szociális ellátás, tanárok



A Munkaképességi Index alkalmazása

A Munkaképességi Index mindig

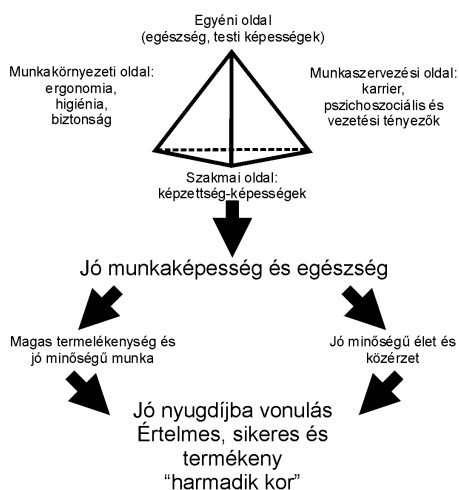
- egy adott személyt vizsgál
- egy adott munkakörben, ezért a munkahelyi tényezők szerepét nem lehet figyelmen kívül hagyni!

Nem alkalmas:

- Előzetes vizsgálatnál
- Alkalmassági vizsgálat helyett
- Kockázatértékelés helyett

Kitöltése önkéntes!

Tartalma egészségügyi adatnak minősül.



Forrás: Ilmarinen 1999.

A Munkaképességi Index felhasználása

Egyedi szinten: azonosítható a munka világából kiesni készülő munkavállaló, a rokkantság kialakulása előtt megkezdhető a fejlesztés („megelőző rehabilitáció”)

Cég szinten: azonosíthatóak a fokozott kockázatú munkakörök (munkahigiénés beavatkozás célpontjai, a beavatkozás sikerének ellenőrzése)

Országos-nemzetközi szinten: ágazati kockázatok és viszonyítási alap („benchmark”)

A Munkaképességi Index 7 kérdése

Jelen munkaképesség a valaha volt legjobbhoz képest (10)

A munkaképesség a jelen munkakövetelményei szempontjából (10)

Jelenlegi betegségek száma (7)

Betegségek okozta becsült hatás a munkavégzésre (6)

Betegszabadság az elmúlt évben (5)

Saját becslés a munkaképességéről mostantól két év múlva (7)

Lelki erőtartalék (4)

Kérdések az akadályozó tényezőkről

A Munkaképességi Index értékelése

Az összesített érték alapján a munkaképesség:

–gyenge 7-27 pont

–mérsékelt 28-36 pont

–jó 37-43 pont

–kiváló 44-49 pont

Az értékelésnél érdemes figyelembe venni:

–Fiataloknál még kicsi a szórás: kevésbé érzékeny a fenti kategorizálás

–Nemzeti-kulturális különbségek

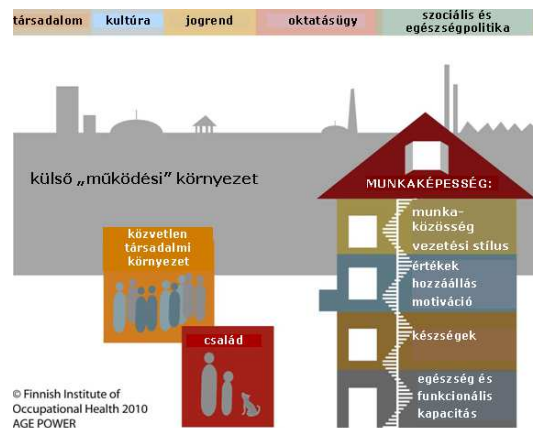
–Célszerű önmagához viszonyítani (követéses vizsgálat)

A munkaképesség Ház-modellje

A munkaképesség leg-korszerűbb megközelítése a Ház-modell, mely az egyes tényezőket egymásra épülő emeletként ábrázolja.

Az alsó három szint az egyéni készségeket / képességeket mutatja.

A negyedik szint a munkahely.

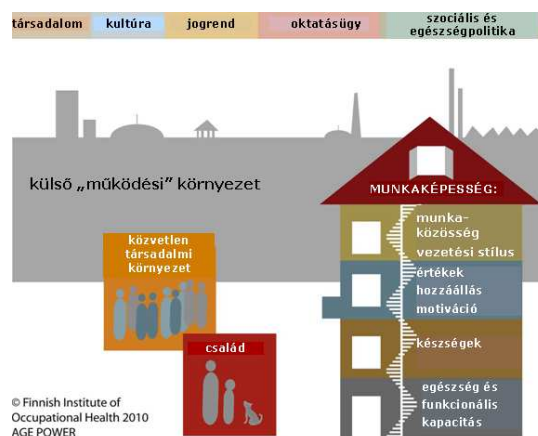


Munkaképesség a Ház-modellben

A munkaképesség az egyén erőforrásai és a jelentette megterhelés egyensúlya.

A harmadik szint kulcsfontosságú:

- felület
- hatások
- döntés

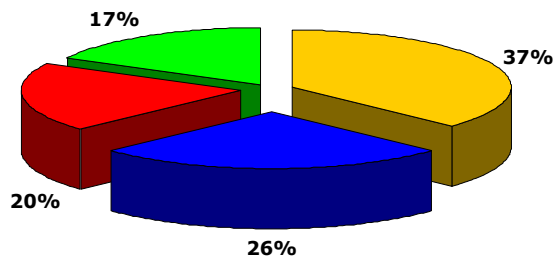


A munkaképesség megőrzése

Cél: megőrizni a dolgozót a munkában!

A munka adaptálása a dolgozóhoz

A dolgozó felkészítése a változásokra és az új terhelésekre



Eszközök (lásd emeletek):

- Munkahelyi egészség-fejlesztés
 - Szakmai képzések, készség-fejlesztés
 - Lelki egészség fejlesztése
 - Munkakörnyezet javítása:
 - fizikai & szervezeti
 - munka adaptálása
- Munkakövetelmények és környezet
■ Munkaszervezés és közösség
■ Szakmai képességek
■ Életmód

1. Jelen munkaképesség a valaha volt legjobbhoz képest

Tegyük fel, hogy munkaképessége legjobb értéke 10 pont. Hány pontra értékeli jelenlegi munkaképességét?

0-10-ig tartó skálán

Értéke 0-10 pont között

2. A munkaképesség a munka követelményei szempontjából

Hogy értékeli jelen munkaképességét a munka fizikai követelményei szempontjából?

Hogy értékeli jelen munkaképességét a munka szellemi követelményei szempontjából?

Válasz: kiváló, jó, közepes, rossz, nagyon rossz

Az így megadott értékeket a munkakör jellemzőjével korrigáljuk (fizikai, vegyes, szellemi) – x1,5, illetve x0,5

Értéke 2-10 pont között

3. Jelenlegi betegségek száma

Jelölje meg a következő listán milyen betegségekben szenved jelenleg, illetve okoz panaszt ismétlődően vagy gyakran!

Betegséglista alapján

- panaszai vannak, de orvosilag még nem állapították meg a pontos okát;
- **a jelenleg is panaszt okozó betegséget orvosilag már megállapították;**
- betegségek, amelyek nem okoznak panaszt, de jelenleg is rendszeres kezelést igényelnek.

Pontozás:

- **legalább 5 betegség = 1 pont**
- **4 betegség = 2 pont**
- **3 betegség = 3 pont**
- **2 betegség = 4 pont**
- **1 betegség = 5 pont**
- **nincs betegsége = 7 pont**

4. Betegségek okozta becsült hatás a munkavégzésre

Betegségeinek vagy sérüléseinek van-e hatása a jelenlegi munkájára? Karikázza be a leginkább megfelelő választ!

Válaszok:

- egyáltalán nem zavar/nincs betegségem
- el tudom végezni a munkámat, de közben a betegség tüneteket okoz
- néha lassítanom kell a munkaütememet, vagy meg kell változtassam a munkamódszeremet
- gyakran kell lassítanom a munkaütememet vagy változtatnom a munkamódszeremen
- betegségem miatt úgy érzem, hogy csak részmunkaidőben tudnék dolgozni
- úgy érzem, hogy teljesen munkaképtelen vagyok

Értéke 1-6 pont között

5. Betegszabadság az elmúlt évben (táppénz az elmúlt 12 hónapban)

Hány egész napot hiányzott munkahelyéről egészségi okokból (betegség, kezelés vagy vizsgálatok miatt) az elmúlt év (12 hónap) során?

Válaszok:

- egyáltalán nem
- legfeljebb 9 napot
- 10-24 napot
- 25-99 napot
- 100-365 napot

Értéke 1-5 pont között

6. Saját becslés a munkaképességéről mostantól két év múlva

Egészsége szempontjából, úgy érzi, hogy képes lesz jelenlegi szakmájában dolgozni két év múlva is?

Válaszok:

- valószínűleg nem leszek képesek = 1 pont
- nem biztos = 4 pont
- elégé biztos, hogy képes leszek = 7 pont

7. Lelki erő tartalék

a. Képes volt-e az utóbbi időben örömmel végezni szokásos, mindennapi teendőit?

b. Tevékeny és élénk volt-e az utóbbi időben?

c. Derűlátónak érzi-e magát a jövőt illetően?

Válaszok:

- mindig
- gyakran
- néha
- ritkán
- Soha

Értéke: a kérdéssorozatból kapott számok összege alapján:

0-3 = 1 pont

4-6 = 2 pont

7-9 = 3 pont

10-12 = 4 pont

Értékelés

Az összesített érték alapján a munkaképesség:

- gyenge 7-27 pont,
- mérsékelt 28-36 pont,
- jó 37-43 pont,
- kiváló 44-49 pont között.

Kérdés		Pontérték	
1. Jelenlegi munkaképesség:			
2. A munkaképesség a munka követelményei szempontjából:			
a.	b.	c.	
Ha fizikai	2x	+	0,5x
Ha szellemi	0,5x	+	2x
Ha szellemi és fizikai	1x	+	1x
3. Jelenlegi betegségek:			
Orvos által megállapított és panaszt okozó betegségek száma:			
0 darab → 7 pont			
1 darab → 5 pont			
2 darab → 4 pont			
3 darab → 3 pont			
4 darab → 2 pont			
≥5 darab → 1 pont			
Van kivizsgálatlan panasza (nem számítandó a pontba, de a kivizsgálása szoba jón): <input type="checkbox"/>			
4. Betegségek okozta becsült hatás a munkavégzésre:			
5. Betegszabadság:			
6. Saját becslés a munkaképességről két év múlva:			
7. Lelki erőforrások:			
a.	b.	c.	
mindig → 4	mindig → 4	mindig → 4	
gyakran → 3	gyakran → 3	gyakran → 3	0-3 → 1 pont
néha → 2	néha → 2	néha → 2	4-6 → 2 pont
ritkán → 1	ritkán → 1	ritkán → 1	7-9 → 3 pont
soha → 0	soha → 0	soha → 0	10-12 → 4 pont
	+	+	=
		összesen:	

Kérdések az akadályozó tényezőkről

Van az alábbi dolgoknak hatása arra, hogy Ön hogyan boldogul a munkahelyén?

- egészséggel összefüggő problémák
- mindennapi teendőkkal, erőnléttel összefüggő problémák
- képességekkel, képzettséggel, tudással összefüggő problémák
- a munka fizikai megterhelésével összefüggő problémák
- problémák a munkakörnyezetben (munkavédelem)
- a munkahelyi közösség működésével kapcsolatos problémák
- a munka szellemi megterhelésével összefüggő problémák
- munkakedv, motiváció csökkenése
- munkától független problémák (családi, anyagi, stb.)

Válaszok: Nem fordul elő, nincs hatása; Némi hatása van; Jelentős hatása van; Nem tudom

Miért jó?

Az index szakszerű használatával minden résztvevő fél nyer:

A dolgozó lehetőséget kap, hogy keresőképességét megőrizze.

A munkáltató segítséget kap, hogy termelékenységét, versenyképességét növelje.

A foglalkozás-egészségügyi szolgálat kiegészítő adatokhoz jut a munkavállaló egészségéről.

Továbbiak

A Munkaképességi Indexet gyakran alkalmazzák konzultációs cégek felmérésekben más kérdőívekkel együtt, illetve ilyen célra kiépített hálózatokban

A Munkaképességi Index haszonszerzési célú felhasználása esetén jogdíjat kell fizetni a Finn Munkaegészségügyi Intézetnek

Rövidebb távú előrejelzésre a tizenegy feleletválasztós kérdésből álló „Munka utáni regenerálódási szükséglet” skálát használják (Sluiter és mtsai., 1999.)

Ez utóbbival észlelt eltérés esetén a „Regenerálódási lehetőségek” skála kilenc darab, négyfokú kérdése segít azonosítani a beavatkozás célterületét (v Veldhoven & Sluiter, 2009.)

Köszönöm a figyelmet!